

Els poetes Joseph Brodsky i Stephen Spender retratats per Matthew Spender

POEMES
ESCOLLITS
Joseph Brodsky

Traducció:
Judit Díaz Barneda
Proleg: David Castillo
Editorial:
Edicions de 1984
(Barcelona, 2013)
Pàgines: 496
Preu: 26 euros

Joseph Brodsky: una nova encarnació

Gràcies a l'eficiència d'Edicions de 1984 i a la traducció fluida i creativa de Judit Díaz Barneda, per fi tenim en català una antologia dels millors poemes de Joseph Brodsky (1940-1996). Aquest home alt i pèl-roig, d'ulls blaus i inquisitius, no fa gaire era contemporani nostre, però ara ja és, irrevocablement, una llegenda. Els qui el van conèixer de jove a Leningrad o de gran en la seva *encarnació* nord-americana –per emprar una de les seves paraules preferides– en diuen tantes coses contradictòries que ens costa fer-nos-en una idea clara, però hi ha alguns aspectes en què tots coincideixen. Per exemple, que era solitari de mena i alhora molt lligat als seus amics de joventut, deixebles, com ell, d'Anna Akhmàtova: quan algun dels seus antics companys l'anava a veure als Estats Units, en saludar-lo Brodsky no només es posava vermell i l'abraçava molt fort, sinó que li esgarapava suaument la màniga de l'abric, amb un gest potser manllevat del seu gat Mississipí.

Tenia una memòria prodigiosa que li permetia aprendre poemes llarguissims dels seus amics i recitar-los en qualsevol moment, per a sorpresa dels mateixos autors que ja no se'n recordaven gaire; però en canvi no tenia mai diners ni es preocupava per tenir-ne, i fins i tot a la cerimònia del Nobel hi va haver d'anar vestit amb un frac prestat. També sembla que era més aviat conservador, tant en els seus gustos poètics (als poetes nord-americans de la seva generació els intentava convèncer que escrivissin amb rima i mètrica, i esguerrava les seves pròpies autotraduc-

cions a l'anglès posant-hi rimes estrambòtiques) com en la visió de l'art en general. Quan li van proposar de celebrar els seus 50 anys al museu Guggenheim de Nova York, va respondre, amb una serietat total: "Acceptaré amb una sola condició: que girin tots els quadres de cara a la paret."

Els seus versos, però, són d'una modernitat absoluta, com si en sabessin més que el seu autor. Brodsky va introduir en la poesia russa, tan estrictament formal com la música clàssica, uns ritmes lliures i trencadors que fan pensar en el jazz més fresc: no en va en alguns dels seus poemes hi surten, amb tota la naturalitat, els noms de Dizzy Gillespie i Clifford Brown. Una altra de les seves innovacions va ser incorporar els mots d'argot, a vegades fins i tot d'argot criminal, o paraules gruixudes, en els poemes més intensament lírics, sense desafinar, tot creant un contrast que potenciava la seva força expressiva.

I qui, si no Brodsky, seria capaç de ressuscitar gèneres antics com elegies o èglogues, o fins i tot dedicar un cicle de vint sonets a Maria Estuard? Aquests sonets amorosos, dels millors que s'hagin escrit mai, estan dedicats, curiosament, a tres personatges alhora: al personatge històric de la reina d'Escòcia, a una actriu sueca, Zarah Leander, que interpretava el seu paper en una pel·lícula de l'any 1940 i era el primer amor

de Joseph, i a una estàtua de Maria Estuard als jardins de Luxemburg de París, amb la qual el poeta topa per atzar i recorda vivament la seva fascinació infantil per la bella escocesa. El poeta alterna, canvia i barreja les tres destinatàries, donant-los una unitat misteriosa i sorprenent i gairebé aconseguint que els lectors estiguem a punt d'enamorarnos-en, sense saber ben bé a qui estimem.

En una de les seves últimes entrevistes, Brodsky deia: "Qui escriu poesia no ho fa per un motiu determinat o per dir alguna cosa. Escriu perquè porta a dins una remor de paraules, una remor que és alhora psicològica, filosòfica, moral i autoanihiladora. I el que fa el poeta és anar-la desxifrant mentre escriu. Fins i tot quan només fa refilets, el poeta no necessita cap públic: al prosista, en canvi, el seu públic el defineix. És per això que ell sí que pregunta: com? què? per què? Tinc molta sort de no ser prosista."

No tot era veritat, però: a part de convertir la remor mil·lenària de paraules russes en una immensa orquestra de rimes i metàfores, de diferents matisos d'ironia i d'idees lúcides

però sempre travessades per una emoció que les fa vives, Brodsky també cultivava una prosa rica i intel·ligent, la dels seus assajos en llengua anglesa, i va ser aquesta prosa –amb l'ajuda d'una biografia dramàtica– la que li va obrir les portes de tot el món. La poesia, en canvi, era un territori més íntim, poblat pels records de la infància i per les ombres dels poetes estimats, i probablement també l'únic succedani de pàtria per a algú que sempre deia "l'estimada pàtria" amb un somriure sarcàstic, algú que va viure fins als 32 anys en un sordid pis comunal i, mirant enrere el dia del seu 40è aniversari, afirmava: "Amb els qui ja no em recorden n'ompliria una ciutat." *

Versió

Més de quatre anys ha trigat Judit Díaz Barneda a enllestir la traducció dels poemes que Brodsky va considerar definitius per al públic nord-americà. Barneda ha partit, però, dels originals russos, servint-li les versions com a material de consulta.